

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF ROBERT G. MANGION
ONOR. IMĦALLEF GRAZIO MERCIECA**

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 15 ta' Lulju, 2025.

Numru 6

Rikors numru 513/22/1 HM

Paul Piscopo u Alexandra Piscopo

v.

Direttur Ġenerali (Dwana)

Il-Qorti:

1. Dan hu appell f'kawża għad-danni allegatament imġarrba minhabba nota ta' qbid maħruġa mid-Direttur Ġenerali (Dwana) fuq bastiment proprjetà tal-atturi li xi żmien wara ġiet revokata b'sentenza ta' din il-Qorti diversament komposta.

2. Il-fatti li taw lok għal din il-kawża, kif irriżultaw lill-Ewwel Qorti, kienu dawn:

“6. B’kuntratt tas-27 ta’ Awwissu 2009, is-sur Piscopo xtara bastiment, jismu Alexandra 1, mill-Eġittu. Dan kien inxtara għal €120,000 u jidher li kellu fuqu madwar 25,000 litru gasoil fil-mument tal-akkwist. Meta daħal Malta, fil-21 ta’ Settembru 2009, kien għad fadallu fuqu mal-17,000 jew 18,000 litru gasoil.

7. Madwar il-ħamsa nieqsin kwart ta’ filgħodu fl-14 ta’ Ottubru 2009 xi fizzjali tad-Dwana waqqfu vann bin-numru CBG – 731.8 Fuqu sabu kwantità kbira ta’ gasoil f’sitt kontenituri kbar magħluqa fil-vann. Il-kontenituri kienu jesgħu madwar elf litru ‘l wieħed u kienu mqabbdin ma xulxin b’sistema ta’ pajpijiet, valvi u pompa tal-elettriku. Minn kif ġie deskritt il-vann mis-sur Carmel Attard (eks Spettur Anzjan mad-Dwana), jidher li dan ma kienx vann mibni biex iġorr iż-żejt (jew likwidu ieħor), imma li kien ġie modifikat għal dan l-użu.

8. Sid il-vann, ċertu Charlet Abela, qal lill-uffiċjali li l-gasoil kien inħatt minn fuq il- bastiment Alexandra 1, li dak il-ħin kien marbut f’Delimara Quay. L-istess Charlet Abela għamel kuntatt mas-sid tal-bastiment, ir-rikorrent Paul Piscopo, li kkonferma li l-gasoil kien inħatt minn fuq l-Alexandra 1, li kien proprjetà tiegħu. Skont dak li qal is-sur Piscopo, il-gasoil kien maħsub biex jiġi trasferit għal fuq bastiment ieħor tiegħu – Madonna di Pompei – u dan sabiex, u preżumibbilment sakemm, isiru xi tiswisjiet fuq l-Alexandra 1. Is-sur Piscopo jgħid hekk:

“Ftit wara li daħhalha Malta, tad-Dwana kienu sabuni qed inħott id-diesel li kellha ġot-tankijiet tagħha biex nagħmillha xi tiswijiet u hasbu li kont qed indaħhal id-diesel bil-kutrabandu. Fil-fatt kont qed nitfa’ dan id-diesel ġo bastiment tas-sajd ieħor tiegħi bl-isem Madonna di Pompei li wkoll kien bastiment tas-sajd u allura intitolat ukoll għal diesel duty free.”

9. Ittieħdu kampjuni tal-gasoil minn tlett postijiet differenti: (i) mit-tankijiet tal-Alexandra 1; (ii) mill-kontenituri (ta’ ċirka elf litru ‘l wieħed) fil-vann; u (iii) mit-tank tal-vann li kien iforni d-diesel biex tithaddem il-makna tiegħu. Ir-rapport tal-espert imqabbad mid-Direttur juri li t-tliet kampjuni kienu diesel (jew gasoil) u li kellhom kompożizzjoni identika.¹¹ L- analiżi wriet ukoll li l-kontenut ta’ kubrit (sulphur) li kien fih il-gasoil kien ferm ogħla minn mill-kontenut li l-liġi tippermetti. Mill-analiżi li għamlet il-kumpannija Saybolt jidher li tnejn mill-kampjuni kellhom livell ta’ kubrit mfisser bin-numru 0.74,12 filwaqt li t-tielet kampjun kellu livell ta’ kubrit imfisser bħala 0.21.13 Minn dan is-sejbien id-Direttur wasal għall-konklużjoni li l-gasoil li kien fuq il-vann tas-sur Abela kien gasoil differenti minn dak li jiġi mdaħħal regolament f’Malta, għaliex il-livell ta’ kubrit li jista’ jkollu gasoil li jiddaħħal Malta, u li jintuża fis-settur marittimu, hu ta’ 0.1.14.

10. L-operazzjoni li kienet laħqet saret sakemm saret l-ispezzjoni – jiġifieri l-ħatt ta' madwar sitt elef litru gasoil għal fuq il-vann tas-sur Abela – ma kienitx awtorizzata mid-Dwana. Lanqas kien awtorizzat iċ-ċaqliq tal-gasoil minn fuq l-Alexandra 1 għal fuq il-Madonna di Pompei, (jekk wieħed jassumi li kien veru, kif dehriha l-Qorti tal-Appell Kriminali, li l-gasoil kien ser jitgħabba fuq il-Madonna di Pompei).

11. Is-sur Attard spjega li, fost affarijiet oħra, l-operazzjoni li kienet interċettata mill-uffiċjali tad-Dwana tqieset li kienet tinvolvi ta' l-anqas iċ-ċaqliq mhux awtorizzat ta' gasoil li fuqu ma kienx tħallas dazju (jew gasoil sdazjat) u kif ukoll l-użu, potenzjalment, ta' parti minn dak il-gasoil bħala fuwil għall-vann innifsu; preżunzjoni li, għanet wara, dehret, mill-analiżi forensika, li kienet korretta (għaliex anki l-gasoil għall-użu tal-vann stess kellu kontenut ta' kubrit iktar milli support). Jgħid:

“... id-Dwana kienet konvinta li kienet sfrattat tentattiv sabiex jitnizzel l-art gasoil sdazjat a skapitu tal-erarju pubbliku u mingħajr l-awtorizzazzjoni mehtiega, u kien għalhekk fid-dover tad-Dipartiment li jieh u l-passi mehtiega skont il-ligi.”

12. Fil-fatt id-Direttur qabad kemm il-bastiment w il-vann, u ttieħdu proċeduri kriminali kemm fil-konfront tas-sur Piscopo u kif ukoll fil-konfront tas-sur Abela.

13. Fil-frattemp, is-sinjuri Piscopo ikkontestaw il-qbid tal-bastiment b'rikors tat-30 ta' Ottubru 2009. Ir-rikors relattiv kellu numru ta' referenza 1061/2009 u l-proċeduri kienu magħrufa bħala Paul Piscopo et v Kontrollur tad-Dwana. Charlet Abela, is-sid tal-vann, ukoll ikkontesta l-qbid tiegħu, b'rikors li kellu numru ta' referenza 1063/2009. Iż-żewġ rikorsi nstemgħu flimkien.

14. Fit-2 ta' April 2015 l-atturi ngħataw lura l-bastiment kontra garanzija fis-somma ta' €35,000. Dan sar wara li l-istess atturi kienu talbu l-bastiment lura permezz ta' ittra ta' dakinhar stess.¹⁷ Is-sinjuri Piscopo dawwru l-bastiment fuq binhom, u binhom bieghha lil terzi f'Settembru tal-istess sena.

15. B'sentenzi tal-1 ta' Diċembru 2015, din il-qorti, presjeduta minn imħallef ieħor, ċaħdet kemm it-talbiet tas-sinjuri Piscopo u kif ukoll dawk tas-sur Abela. Is-sur Abela ma appellax mis-sentenza mogħtija kontrih, iżda s-sinjuri Piscopo appellaw.

16. Is-sentenza finali fil-kawża kriminali kontra Paul Piscopo ngħatat fit-3 ta' Lulju 2020.¹⁹ Kopja ta' din is-sentenza tressqet quddiem il-Qorti tal-Appell, li kellha quddiemha l-appell tas-sur Piscopo dwar il-qbid tal-bastiment. Kif ser naraw, is-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali kellha effett fuq id-deċiżjoni finali tal-Qorti tal-Appell fis-sens li din ta' l-aħħar qieset li kellha timxi fuq kostatazzjonijiet li għamlet il-Qorti tal-Appelli Kriminali.

17. L-appell tas-sinjuri Piscopo kontra l-qbid tal-bastiment ġie deċiż mill-Qorti tal-Appell b'sentenza tas-17 ta' Marzu 2021. Dik il-qorti ċaħdet l-ewwel żewġ aggravji li fuqhom straħu s-sinjuri Piscopo, imma laqgħet l-appell għat-tielet raġuni mogħtija minnhom.

18. L-ewwel ilment li s-sinjuri Piscopo ressqu kontra s-sentenza tal-qorti ta' l-ewwel grad kien li kellhom provi li, fil-fatt, il-likwidu kien sludge (taħlita ta' ħmieġ u ilma) u mhux gasoil, u li l-Ewwel Qorti ma kienitx tathom l-opportunità li jressqu dawn il-provi. Il-Qorti tal-Appell ċaħdet dan l-ilment, essenzjalment għaliex it-talba tas-sinjuri Piscopo biex jitressqu l-provi saret tard.

19. It-tieni lment kien li kien jonqos l-element tal-għarfien, jew l-intenzjoni jew, fi kliem il- liġi, ix-xjenza, minn naħa tagħhom biex jinstabu ħatja ta' reat. Il-qorti ċaħdet dan l-ilment u tat dawn ir-raġunijiet għaliex, fil-fehma tagħha, kien hemm l-għarfien mitlub mill-art. 68 tal-Kap. 37:

“38.1 Għalkemm l-appellant xehed li kien taħt l-impressjoni li d-diesel fuq Alexandra I kien regolari in kontro-eżami ddikjara li ‘meta waslet id-dgħajsa, ma ħallast ebda taxxa jew dazju fuq il-gas oil għaliex id-dgħajsa hija sea-going vessel u allura ma tħallasx dazju għax ma tkunx ser tiġi mnizzla l-art’. Għalhekk evidenti li l-appellant kien jaf li meta jitniżżel fuel l-art f'Malta, ikun soġġett għall-ħlas ta' dazju;

38.2 Għalkemm l-appellant sostna li d-diesel inħatt sabiex isiru tiswijiet fuq il-lanċja Alexandra I, fatt li m'hemmx provi ċari dwarha, ma spjegax għalfejn dam 23 jum biex sar dak. Dan apparti li rriżulta li l-fuel inħatt sabiex jintuża fuq bastiment ieħor tal-appellant;

38.3 Għalkemm l-appellant jikkontendi li l-ġarr tad-diesel sar fil-ħinijiet bikrija ta' filgħodu sabiex jitwassal fuq lanċja oħra tal-appellant stess li riedet titlaq kmieni għax- xogħol, dak il-fatt ma jsaħħaħx it-teżi tal-appellant;

38.4 Jispikka l-mezz tal-ġarr tal-imsemmi diesel. Kuntrarjament għal dak li xehed Charlet Abela, ir-ritratti eżibiti juru li t-trakk tiegħu (box van magħluq) kien ben attrezzat għal dan il-għan b'tankijiet tal-plastic li kienu mqabbdin ma' xulxin bil-pajpijiet ma' pompa biex timla' u tbatall il-fuel. Huwa evidenti li din ma kinitx xi struttura temporanja ta' darba sabiex issir manutenzjoni ta' malajr;

38.5 Il-lanċja in kwistjoni kellha ammont ta' diesel ferm aktar minn dak li kellha bżonn sabiex tasal mill-Eġittu għal Malta.”

20. Il-qorti qalet ukoll, dwar sottomissjonijiet tas-sinjuri Piscopo, li kienet konvinta li minn fuq il-bastiment ġie żbarkat fuwil, u ċioé f'dan il-każ gasoil jew diesel. Sabet ukoll, bħala fatt, li ma tħallasx dazju fuq il-fuwil żbarkat.

21. It-tielet lment, jew aggravju, tas-sinjuri Piscopo kien li ma kienx ġie kommess ir-reat li, skont l-art. 68 tal-Kap. 37, irid ikun seħħ biex id-Direttur seta' jikkonfiska l-bastiment. Is-sinjuri Piscopo straħu fuq is-sejbien tal-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza fil-kawża

374/2011 fl-ismijiet Il-Pulizija v Paul Piscopo, deċiża fit-3 ta' Lulju 2020. Il-Qorti tal- Appell Kriminali kienet sabet li (i) ma kienx hemm prova li s-sur Piscopo kellu l-intenzjoni li jittrasferixxi l-fuwil li kien fuq l-Alexandra 1 lil terzi u li, fuq bażi ta' probabbiltà, l-istess sur Piscopo kien irnexxielu jipprova li dan il-fuwil (li kien fuq il-bastiment meta salpa mill- Eġittu) kien ser jitbattal minn fuq l-Alexandra 1 għal fuq il-Madonna di Pompei billi kellhom bżonn isiru xi tiswijiet fuq l-Alexandra 1; u (ii) li skont il-liġi, il-fuwil in kwistjoni kien igawdi minn eżenzjoni mid-dazju;21 u (iii) li, fuq kollox, 'l-oggett dazjabbli' fil-maġġor parti kien jikkonsisti fi sludge u mhux gasoil; u sludge 'certament ma hux dazjabbli'.

22. Il-Qorti tal-Appell sabet li l-fuwil li tniżżel minn fuq l-Alexandra 1: (i) ma ġiex iddikjarat; (ii) ma tħallasx dazju fuqu; u (iii) dwaru ma ntalabx l-awtorizzazzjoni jew ċertifikazzjoni meħtieġa sabiex jinħatt u jinġarr permezz tal-vettura CBG - 731.22 Iżda sabet li 'dak m'huwiex biżżejjed' għaliex, sa dakinhar li ġie deċiż l-appell dwar il-qbid, il-Qorti tal- Appell Kriminali kienet, kif rajna, illiberat lis-sur Piscopo mill-akkużi għar-raġunijiet mogħtija hawn fuq fil-qosor. Il-Qorti tal-Appell kompliet hekk:

"49. Meta l-Qorti tqis li l-Qorti tal-Appell Kriminali ħadet dik il-pożizzjoni, għall-finijiet ta' ċertezza legali m'għandux ikun li f'dan l-istadju din il-Qorti tagħti deċiżjoni li tista' ġġib fix-xejn jew tpoġġi fid-dubju d-deċiżjoni li ħadet dik il-Qorti u li kkonfermat is-sentenza li biha l-appellant ġie liberat minn kull akkuża. Veru li l-proċeduri kriminali huma indipendenti minn dawk ċivili. Madankollu jibqa' l-fatt li diġa` hemm sentenza li hi ġudikat, li tikkonferma li f'dan il-każ l-appellant kellu jedd għall-eżenzjoni tad-dazju. Għalhekk il- konkluzjoni, bażat fuq dak li ddeċidiet il-Qorti tal-Appell Kriminali, tista' tkun biss li dazju ma kienx dovut u għaldaqstant l-oġġett (fuel) ma kienx soġġett għall-konfiska. B'hekk m'hemmx il-ħtiġijiet kontemplati fl-Art. 68 tal-Kap. 37, u li huma essenzjali sabiex il-lanċja tkun konfiskata.

50. Hi x'inhi l-fehma ta' din il-Qorti, illum hemm sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali li ċaħdet l-appell tal-prosekuzzjoni u tikkonferma li f'dak li għamel l-appellant m'huwiex ħati ta' reati taħt l-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 37) u l-liġijiet fiskali għaliex igawdi minn eżenzjoni peress li l-fuel kien ser jużah fuq lanċja oħra tiegħu. Il-konfiska tal-lanċja mid-Dwana hi fiha nnifisha miżura permanenti li tiddepriva lill-appellant mill-proprjetà tal- lanċja ġialadarba bil-konfiska l-proprjetà tal-lanċja tiġi trasferita lill-Gvern. Fiċ- ċirkostanzi, jekk din il-Qorti kellha tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata, il- konfiska tad-dgħajsa kienet bla dubju tkun miżura eċċessiva li twassal għall-ksur tal- Artikolu 1 tal-ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tal-Bniedem meta tikkonsidra li l-appellant ġie liberat minn kull akkuża li wettaq reat taħt l-Ordinanza tad- Dwana u liġijiet fiskali (Att dwar it-Taxxa Fuq il-Valur Mizjud u Att dwar id-Dazju tas- Sisa). Il-Qorti hi tal-fehma li wasal ukoll iż-żmien li l-leġislatur jikkonsidra li jemenda l- liġi sabiex f'kazijiet ta' din ix-xorta l-kwistjoni dwar il-konfiska tal-oġġetti tiġi deċiża b'mod defenittiv fil-proċeduri kriminali u ma jkunx hemm bżonn iktar proċeduri ċivili separati sabiex persuna terġa' tiegħu l-pussess ta' ħwejjiġha. Dan iktar u iktar meta tikkonsidra l- prinċipju tan-ne bis in idem (Art. 4 tal-Protokoll 7 tal-Konvenzjoni Ewropea għall- Protezzjoni tad-Drittijiet tal-

Bniedem u Art. 50 ta' Charter of Fundamental Rights of the European Union).

23. Kien għalhekk li l-Qorti tal-Appell laqgħet l-appell tas-sur Piscopo.

24. Id-Direttur talab li l-każ jerġa jinstema', iżda t-talba għet miċħuda fil-15 ta' Frar 2022.

25. Permezz ta' ittra uffiċjali li tidher li tressqet fl-24 ta' Marzu 2021,23 is-sinjuri Piscopo talbu lid-Direttur (i) jirrilaxxa l-garanzija li kienet ingħatat minflok il-bastiment; u (ii) jersaq għall-likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni li sostnew li sofrew kemm minħabba telf ta' qligħ u kif ukoll telf ta' imġaxxijiet fuq il-garanzija. Il-garanzija ngħatat lura."

3. Fit-13 ta' Ġunju 2022 l-atturi fetħu din il-kawża, billi ppreżentaw rikors ġuramentat li permezz tiegħu talbu lill-Qorti tiddikjara illi, minħabba li l-konvenut ħareġ nota ta' qbid fuq il-bastiment tal-atturi MFV Alexandra I – Official Number 12008 fl-14 ta' Ottubru 2009 liema nota ta' qbid għet sussegwentement revokata permezz ta' sentenza tal-Qorti tal-Appell datata 17 ta' Marzu 2021, sofrew danni; u talbu l-likwidazzjoni u kundanna għall-ħlas tal-istess.

4. Id-Direttur eċċepixxa:

"i. Illi in linea preliminari, il-bastiment Alexandra I kien maqbud ai termini tal-artikolu 68 tal-Ordinanza tad-Dwana (Kap. 37 tal-Liġijiet ta' Malta). Għalhekk, l-esponent qiegħed jeċċepixxi l-improponibbiltà ta' din l-azzjoni minħabba li ai termini tal-artikolu 68(3) tal-Kap. 37 tal-Liġijiet ta' Malta, "m'hemm l-ebda jedd ta' azzjoni kontra l-Kummissarju għal danni ikkaġunati bil-ħlas ta' depożitu jew billi jkun inżamm bastiment taħt dan l-artikolu". L-istess jgħid l-artikolu 17(4) tal-Att dwar Dazju tas- SISA (Kap. 382 tal-Liġijiet ta' Malta). Dan għandu jwassal għaċ-ċaħda tat-talbiet rikorrenti minnufih;

ii. Illi subordinatament u mingħajr preġudizzju għas-suespost, it-talbiet kif imressqa fir- rikors promotur huma infondati fil-fatt u fid-dritt u dan għar-raġunijiet segwenti:

“a. Illi l-esponent aderixxa ruħu mad-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell datata 17 ta' Marzu, 2021, fejn ġiet rilaxxjata l-garanzija fl-ammont ta' EUR35,000 li kienet tirrapreżenta l-bastiment Alexandra I;

b. Illi matul il-proċeduri ta' kontestazzjoni ta' qbid, l-esponent ma kienx f'obbligu li jirritorna lura l-bastiment Alexandra I in kambju għal garanzija (li f'dan il-każ kienet tammont għal EUR35,000), iżda kienet biss fid-diskrezzjoni tiegħu li jaċċetta l-proposta tar-rikorrenti ai termini tal-artikolu 72(4) tal-Kap 37 tal- Liġijiet ta' Malta;

c. Illi sfieq ma' dan, l-ebda imgħax fuq il-garanzija depożitata mhu dovut għaladarba dan l-ammont kien qiegħed biss jagħmel tajjeb għall-bastiment rilaxxjat in kontrokambju. Ir-rikorrenti kienu fil-liberta` assoluta li ma jħallsu l-ebda garanzija u ma jiddepożitaw l-ebda ammont – volenti non fit injuria;

d. Illi l-anqas m'humma dovuti danni minħabba kwalunkwe deprezzament tal- bastiment in kwistjoni, għaladarba bit-trapass taż-żmien, id-deprezzament tal- bastiment in kwistjoni kien se jseħh xorta waħda. Il-qbid tal-bastiment ma jinfluwixxi bl-ebda mod fuq id-deprezzament tal-bastiment. Illi fi kwalunkwe każ, kwalunkwe allegazzjoni ta' din ix-xorta għandha tiġi pruvata skont il-liġi;

e. Illi l-esponent jiċċad kwalunkwe allegazzjoni ta' telf ta' qliegħ, u fi kwalunkwe każ din trid tiġi pruvata skont il-liġi;

f. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, anke jekk għall-grazzja tal-argument biss ir-rikorrenti sofrew xi danni, l-esponent dejjem mexxa skont il-liġi, b'ħarsien tal- obbligu tiegħu li jissalvagwardja l-errarju pubbliku, u kien raġjonevoli u in buona fede fl-operat tiegħu mill-bidu sal-aħħar. Dan ifisser li l-esponent m'għandux ikun tenut responsabbli għal kwalunkwe allegazzjoni ta' danni f'ċirkostanzi fejn kien qiegħed jaqdi dmirijietu u aġixxa b'mod raġjonevoli u in buona fede g. Illi l-esponent kien qabad il-bastiment Alexandra I minħabba li kien qiegħed jintuża f'attività ta' ċaqliq klandestin ta' gasoil sdazjat, liema gasoil kien qiegħed jiġi trasferit go trakk tal-marka Bedford bin-numru CBG-731 fis-satra tal-lejl;

h. Illi l-azzjoni ta' ripreża tar-rikorrenti fl-ewwel istanza kienet miexja flimkien mal- kawża fl-ismijiet Charlet Abela vs Kontrollur tad-Dwana minħabba li dawn il- kawżi kienu jitrattaw qbid ta' oġġetti li kienu parteċipi fl-istess grajja (il- bastiment Alexandra I fuq naħa, u t-trakk CBG-731 fuq in-naħa l-oħra). L-Ewwel Qorti kienet ikkonfermat il-qbid tal-oġġetti fiż-żewġ kawżi. Filwaqt li l-qbid tat- trakk kontestat fil-kawża ta' Charlet Abela huwa llum konfermat b'gudikat, il- qbid tal-bastiment Alexandra I tar-rikorrenti kien rilaxxjat b'sentenza tal-Qorti tal-Appell tas-17 ta' Marzu, 2021;

i. Illi dwar il-bastiment Alexandra I, tajjeb jew ħażin il-Qorti tal-Appell straħet fuq konstatazzjoni ta' fatt magħmluha mill-Qorti tal-Appell Kriminalifis-sentenza fl- ismijiet Il-Pulizija vs Paul Piscopo li l-ebda dazju ma kien dovut, u kien minħabba f'hekk li l-Qorti tal-Appell ikkonkludiet li l-bastiment Alexandra I għandu jiġi rilaxxjat. Il-Qorti tal-Appell stqarret illi “hi x'inhi l-fehma ta' din il- Qorti” ma setgħetx tiddeċiedi mod ieħor f'għieh iċ-ċertezza legali.”

5. L-ewwel eċċezzjoni tad-Direttur ġiet irtirata waqt is-smiġħ tal-31 ta' Mejju 2023 u dan minħabba bidla fil-liġi, kif spjegat fil-verbal. Din l-eċċezzjoni ġiet, bil-permess tal-Qorti mogħti fl-istess smiġħ, sostitwita b'dik li tressqet b'nota tat-13 ta' Ġunju 2023. Din taqra hekk:

“Qabel xejn, sabiex l-azzjoni għad-danni odjerna tkun tista' timxi 'l quddiem, ir-rikorrenti huma meħtieġa juru li l-bastiment Alexandra I ma kienx qiegħed jintuża b'mod li jmur kontra r-restrizzjonijiet, ir-regolamenti, u d-disposizzjonijiet tal-Ordinanza tad-Dwana, kif imfisser fl-Artikolu 68(3) tal-Kap. 37 tal-Liġijiet ta' Malta.”

6. B'sentenza tat-22 ta' Novembru 2024 il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili laqgħet l-eċċezzjoni 2(f) tad-Direttur; astjeniet milli tieħu konjizzjoni tal-eċċezzjonijiet l-oħra u ċaħdet it-talbiet tal-atturi.

7. L-Ewwel Qorti bdiet ir-raġunament tagħha billi identifikat l-azzjoni bħala waħda għad-danni skont l-Art. 469A tal-kodiċi ritwali mibnija fuq is-sejbien ta' egħmil amministrattiv bi ksur tal-liġi.

8. Wara li stabbiliet x'tip t'azzjoni kienu ressqu l-atturi, il-Qorti ssuktat billi eżaminat l-aġir tal-konvenut u kkonkludiet li kien wieħed raġonevoli.

9. L-atturi appellaw mis-sentenza.

10. Permezz **tal-ewwel aggravju** l-atturi jgħidu li l-Ewwel Qorti:

“... tenniet li hemm sentenzi li jgħidu li tista' titlob danni kontra l-Istat fl-ambitu ta' s'ħarriġ ġudizzjarju biss u sentenzi li jgħidu li tista' titlob danni anke f'kawża normali bbażata fuq danni akwiljani. L-Ewwel

Qorti għażlet li tabbraċċja l-ewwel linja ta' ħsieb. L-appellant... ma jaqbilx..."

11. L-Ewwel Qorti ma qalet xejn minn dan. Kulma għamlet kien li eżaminat ir-rikors ġuramentat u identifikat l-azzjoni, kif naturalment impustata mill-atturi nfushom, bħala waħda ta' sħarriġ ġudizzjarju u mhux waħda bbażata fuq danni *ex delicto*. Ir-raġunament tal-Ewwel Qorti kien dan:

"Il-baži fid-dritt tal-kawża

26. Is-sinjuri Piscopo ma identifikawx id-dispożizzjoni jew dispożizzjonijiet tal-liġi li fuqha jew fuqhom bnew din il-kawża.

27. Ma' l-ewwel daqqa t'għajn, ir-rikors ġuramentat għandu minn azzjoni tipika għad-danni skont id-dispożizzjonijiet li jirregolaw id-delitti u l-kważi delitti. Iżda, qari iżjed mill-qrib juri li r-raġuni tat-talbiet tas-sinjuri Piscopo hi l-azzjoni amministrattiva li wasslet għat-teħid tal-bastiment tagħhom, liema azzjoni tqieset mill-Qorti tal-Appell li kienet illegali. Ukoll, fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom, li fiha fissru l-każ tagħhom, mkien ma sostnew li d-Direttur hu responsabbli għaliex il-ħsara (li jallegaw) kienet konsegwenza ta' ħtija tiegħu, skont kif il-ħtija hi mfissra fl-art. 1032(1) tal-Kap. 16. Minflok, fin-nota tal-osservazzjonijiet tagħhom, Piscopo sostnew li

"l-prinċipju huwa illi kull deċiżjoni ta' awtorita' pubblika trid tittieħed skont il-prinċipju tar-raġjonevolezza";

u għamlu l-każ tagħhom fuq din il-baži.

28. Minn dan, il-qorti tifhem li din hi azzjoni għad-danni skont l-art. 469A(5) tal-Kap. 12, mibnija fuq is-sejbien, għall-finijiet tal-art. 469A(1) tal-Kap. 12, ta' egħmil amministrattiv bi ksur tal-liġi fis-sentenza 1061/2009/2 *Paul Piscopo et v Kontrollur tad-Dwana* tal-Qorti tal-Appell tas-17 ta' Marzu 2021. Hemm ġurisprudenza li tgħid li:

"l-indoli tal-azzjoni tiġi deżunta mhux tant mill-kliem piu o meno eżatti ta' l-att istituttiv tal-ġudizzju, imma mill-iskop li għaliha huwa intiż il-ġudizzju"

29. Il-qorti qegħda, kif ġeneralment hi mistennija li tagħmel, timxi fuqha. Il-mod kif qegħda timxi l-qorti m'għandux joħloq wisq kontroversja għaliex hu pjuttost evidenti, kemm mir-rikors promutur u iktar u iktar min-nota ta' osservazzjonijiet, li s-sinjuri Piscopo kellhom f'moħħhom azzjoni għad-danni riżultanti mill-aġir amministrattiv,

misjub illegali mill-Qorti tal-Appell. Jingħad li kif qegħda timxi l-qorti m'għandux joħloq wisq kontroversja u mhux l-ebda kontroversja għaliex il-ġurisprudenza dwar l-azzjoni għad-danni li titwieled minn ksur ta' liġi mill-amministrazzjoni fil-qadi tad-dmirijiet amministrattivi tagħha, mhix konformi. Hemm sentenzi li jgħidu li din l-azzjoni tista' ssir biss skont l-art. 469A(5); u hemm oħrajn li jgħidu li l-azzjoni tista' ssir ukoll skont id-dispozizzjonijiet ġenerali dwar id-delitti u l-kważi delitti. Iżda s-sentenzi awtorevoli, dawk tal-Qorti tal-Appell, jxaqilbu lejn it-teżi li talba għad-danni konsengwenzjali għal egħmil amministrattiv ultra vires tista' ssir biss skont l-art. 469A, bħala liġi speċjali. Il-qorti sejra timxi fuq dawn issentenzi. Ukoll mhix sejra tqis il-kwistjoni jekk it-talba tas-sinjuri Piscopo kellhomx iressqu t-talba għad-danni fl-istess kawża li ressuq biex iwaqqgħu l-konfiska tal-bastiment. Dan għaliex għalkemm l-art. 469A(5) hekk donnu jrid, id-Direttur ma ressaqx difiża f'dan is-sens, u l-qorti ma jidhrilhiex li din hi kwistjoni ta' ordni pubbliku.”

12. Dan l-aggravju huwa wieħed manifestament żbaljat u qiegħed jiġi miċħud.

13. Permezz tat-**tieni aggravju** l-atturi jippretendu li l-Ewwel Qorti kellha ssib li l-għemil tal-appellat kien wieħed irragjonevoli li jimmerita likwidazzjoni ta' danni. Dan għaliex:

(i) Il-Qorti tal-Appell Kriminali:

(a) ma sabitx prova li l-atturi kellhom l-intenzjoni jittrasferixxu l-fjuwil lil terzi u dan kellu jirriżulta lid-Direttur appellat;

(b) ikkritikat lid-Direttur talli ma talabx inkjesta maġisterjali u eleva l-kampjuni tal-fjuwil hu stess; u

(ċ) irriżulta li l-oġġett dazjabbli kien fil-maġġor parti tiegħu ilma u mhux *diesel*.

(ii) Id-Direttur għażel li jaħżen id-*diesel* fl-imħażen tiegħu bla ma saru testijiet fuqu b'hele ta' żmien u danni bla bżonn għall-appellanti.

(iii) Prinċipalment minħabba d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell Kriminali, il-Qorti tal-Appell (sede ċivili) fis-17 ta' Marzu 2021 ħassret is-sentenza tal-Prim'Awla u rrevokat l-avviż ta' qbid.

14. Dawn id-doljanzi mhumie x kritika tar-raġunament tal-Ewwel Qorti daqskemm ripetizzjoni tas-sottomissjonijiet imressqa quddiemha u li dik il-Qorti wieġbet għalihom kif ġej:

“Konsiderazzjonijiet tal-qorti dwar l-allegata irragonevolezza

37. Il-qorti tqis li d-Direttur għandu raġun meta jgħid li punti (ii), (iii) u (iv) imsemmija f'para 30 m'għandhom x'jaqsmu mal-kwistjoni tal-allegata irragonevolezza tad-deċiżjoni li hu ħa meta qabad il-bastiment. L-argumenti huma magħmula sew minnu, u l-qorti qajla għandha x'izzid magħhom.

38. Induru għall-ewwel punt tas-sinjuri Piscopo.

39. Għalkemm ma jartikolawhx b'dan il-mod, l-effett ta' dak li jgħidu hu li għaliex il-Qorti tal-Appell Kriminali lliberat lis-sur Piscopo, u għaliex il-Qorti tal-Appell ħassret il-qbid billi straħet fuq il-kostatazzjonijiet tal-Qorti tal-Appell Kriminali (b'mod partikolari li l-gasoil kien eżenti), jsegwi li l-aġir tad-Direttur kien irragonevoli.

40. Mressaq hekk, l-argument hu ħażin. Il-kwistjoni mhix jekk id-Direttur kienx żbaljat legalment mill-perspettiva ċivili meta qabad il-bastiment – għaliex dan, tajjeb jew ħażin, issa hu stabbilit – imma jekk dak l-iżball kienx jikkostitwixxi aġir irragonevoli. Kif intqal:

“... filwaqt li mhux kull eżerċizzju raġjonevoli ta' ġudizzju huwa bilfors korrett, lanqas m'huwa bilfors irraġġjonevoli kull eżerċizzju ta' ġudizzju żbaljat. F'każ bħal dan, ix-xiber li l-Qorti jidher li għandha tuża biex tkejjel bih ikun dak li tqis jekk id-deċiżjoni li minnha jkun hemm ilment kinitx mistennija li tittiehed minn persuni raġjonevoli. (...) Dan ifisser li l-kejl tar-raġjonevolezza jkun wieħed oġġettiv marbut maċ-ċirkostanzi fattwali li fihom dik l-istess diskrezzjoni titwettaq.”

41. Il-qorti għalhekk trid tmur lura għall-14 ta' Ottubru 2019 u tqis dak li għamel id-Direttur fil-kuntest ta' dak li kien irriżultalu dakinhar. Filwaqt li ma tistax tiskarta dak li seħħ wara – mhux l-inqas is-sentenzi tal-Qorti tal-Appell Kriminali u tal-Qorti tal-Appell – għandha toqgħod attenta li ma taqax vittima ta' dak li jissejjaħ *hindsight bias* għaliex, kif jgħid ilqawl, wara l-fatt, kulhadd bravu.

42. X'gara fl-14 ta' Ottubru 2019 ġa ġie mfišser, ftit jew wisq fil-qosor, iktar 'l fuq. Id-differenza dwar il-fatti bejn il-partijiet jista' jingħad li hi biss dwar x'kien ser isir millgasoil li kien instab fuq il-vann tas-sur Abela. Is-sinjuri Piscopo jgħidu - u għandhom favorihom is-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali - li dak il-gasoil kien maħsub li jitbattal fil-Madonna di Pompei, filwaqt li d-Direttur jidher li għadu tal-fehma li ċċirkostanzi jixhdu li dan ma kienx minnu, jew li kienu tali li dak dikjarat mis-sinjuri Piscopo hu ta' l-anqas dubjuż ferm. Hemm differenza oħra, waħda li forsi tista' titqies bħala kwistjoni ta' fatt u ta' dritt, u cioè jekk il-bastiment kienx awtomatikament eżenti mill-ħlas ta' dazju fuq il-gasoil użat minnu, billi l-bastiment jidher li kien maħsub għassajd. Is-sur Piscopo jgħid li l-eżenzjoni kienet tapplika awtomatikament, mentri d-Direttur jkompli jsostni - minkejja s-sejbien tal-Qorti tal-Appell Kriminali - li dan ma kienx ilkaż. 36 Id-Direttur jgħid ukoll li l-gasoil in kwistjoni lanqas biss seta' jiddaħħal f'Malta. Għall-bqija, dan kien il-kwadru fattwali dakinhar tal-qbid:

a. Il-bastiment iddaħħal f'Malta fil-21 ta' Settembru 2009 b'madwar 17,000 jew 18,000 litru gasoil fuqu;

b. Id-dikjarazzjoni doganali li saret meta l-bastiment daħal Malta kienet tgħid li l-bastiment ma kellu l-ebda gasoil fuqu;

c. Matul il-lejl ta' bejn it-13 u l-14 ta' Ottubru 2009 madwar 6,000 litru ta' gasoil nħattu minn fuq l-Alexandra 1 għal fuq vann tas-sur Abela fuq struzzjonijiet tas-sur Piscopo;

d. Il-vann ġie interċettat jinstaq minn ċertu Charlet Abela madwar il-ħamsa nieqsin kwart ta' filgħodu minn fizzaġli tad-Dwana. Fih instab, f'kontenituri kbar u mqabbdin ma' xulxin, il-gasoil in kwistjoni.

43. Id-Dwana waslet għall-konklużjoni li “... kienet sfrattat tentattiv sabiex jitniżżel l-art gasoil sdazjat a skapitu tal-erarju pubbliku u mingħajr l-awtorizzazzjoni meħtieġa ...”

44. Ma jistax jingħad li, fuq il-baži ta' dak li kellu quddiemu, d-Direttur dakinhar, din kienet konklużjoni irraġonevoli. Kellu dikjarazzjoni falza. Sab kwantità kbira ta' gasoil qiegħed jinġarr, mingħajr awtorizzazzjoni, qabel tluqgħ ix-xemx, fuq vann mibdul biex jittrasporta ż-żejt, sejjer x'imkien li, għad-Dwana, ma kienx magħruf; u giet rakkontata storja lilu (dwar il-Madonna di Pompei) li għalih kienet inverosimili, jekk mhux inveritiera. Jista' forsi anki jingħad li l-konklużjoni li wasal għaliha, fuq il-provi quddiemu dakinhar, kienet l-iktar waħda raġonevoli u l-alternattiva sugġerita mis-sur Piscopo kienet inverosimili.

45. Dan ifisser li d-Direttur ma jistax jitqies responsabbli għal kwalunkwe danni li setgħu garrbu s-sinjuri Piscopo. Il-qorti żżid li kienet tasal għall-istess konklużjoni anki kieku kellha tqis l-aġir tad-Direttur fid-dawl tal-provi li tressqu quddiemha, skont il-grad ta' prova applikabbli fil-kamp ċivili, dwar dak li ġara, u li rriżulta, wara l-qbid. Xorta kien ikun meqjus raġonevoli għalih li jasal għall-konklużjoni li kien ġie xjentement żbarkat gasoil li fuqu kellu jithallas dazju, liema dazju ma thallasx, jew meta ddaħħal Malta (għaliex l-eżenzjoni mhix awtomatika, u f'kull każ tapplika għal gasoil importat regolarment) jew fil-mument tal-iżbark (anki jekk kellu eżenzjoni sakemm baqa' fuq l-Alexandra 1). Bażat fuq dawn il-konsiderazzjonijiet, kien ikun raġonevoli għalih li jikkonfiska l-bastiment, skont ma jipprovdi l-art. 68(1) tal-Kap. 37. Ta' xejn jingħad li l-Qorti tal-Appell Kriminali waslet għal konklużjoni kuntrarja għaliex, anki jekk dik il-konklużjoni kienet tajba, il-fatt li ngħatat dik id-deċiżjoni ma jfissirx li min jasal għal konklużjoni differenti mhux qiegħed jirraġuna. Pereżempju, għandha baži, jekk mhix ukoll korretta, il-kritika tad-Direttur dwar il-konsiderazzjoni ċentrali li wasslet għall-ħelsien tassur Piscopo mill-akkużi – ċioé li l-gasoil kien awtomatikament eżenti mid-dazju.

46. Il-qorti għalhekk sejra ssib li għaliex l-aġir tad-Direttur ma kienx irraġonevoli, ma jirrispondix għat-talbiet tas-sinjuri Piscopo. Għalhekk, filwaqt li sejra tilqa' l-eċċezzjoni 2(vi), tqis li m'għandhiex għalfejn tixtarr l-eċċezzjonijiet l-oħra tad-Direttur."

15. Din il-Qorti taqbel mar-raġunament tal-Ewwel Qorti u skans ta' ripetizzjonijiet bla ħtieġa tagħmlu tagħha. Din il-Qorti żżid mal-konsiderazzjonijiet mirquma li għamlet l-Ewwel Qorti li:

- (i) Il-liġi ma tobbligax lid-Direttur li jitlob inkjesta maġisterjali. Jekk xejn in-nuqqas li jagħmel dan iffavorixxa lill-atturi fil-proċeduri kriminali.

Barra minn hekk, id-Direttur għandu setgħat bħall-Pulizija Eżekuttiva li jiġbor u jippreserva l-provi huwa stess.

(ii) Mhux minnu li ma sarux testijiet fuq il-*gasoil*.

(iii) It-testijiet kimiċi juru li l-kompożizzjoni tal-likwidu maqbud kien *gasoil*, u mhux *sludge* kif isostnu l-appellanti. Dan appartni li l-attur u l-kaptan tal-bastiment Alexandra l stess xehdu fil-kawża 1061/2009¹ li dak li kienu qegħdin iġorru kien effettivamente *gasoil*.

16. Dan l-aggravju m'għandux mis-sewwa u qiegħed jiġi miċħud.

Decide

17. Għal dawn il-motivi l-appell qiegħed jiġi miċħud u s-sentenza tal-Ewwel Qorti kkonfermata. Spejjeż tal-ewwel istanza kif deċiżi mill-Ewwel Qorti; spejjeż tal-appell a kariku tal-appellanti.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Robert G. Mangion
Imħallef

Grazio Mercieca
Imħallef

Deputat Reġistratur
da

¹ Ara fol. 158 ta' dak il-proċess fejn xehed Paul Piscopo in kontroezami.